

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΓΕΩΡΓΙΚΟΝ
ΚΑΙ
ΔΑΣΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ—ΜΑΡΤΙΟΣ 1914
ΤΕΥΧΟΣ Α΄

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΜΙΧΑΗΛ ΜΑΝΤΖΕΒΕΛΑΚΗ
1 9 1 4

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ

ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΤΟΥ ΙΝΔΙΚΟΥ ΚΑΝΝΑΒΕΩΣ (ΧΑΣΙΣ)

ΕΝ ΜΑΝΤΙΝΕΙΑΙ

Συνεπεία τῆς ὑπ' ἀριθμὸν 8851 τηλεγραφικῆς διαταγῆς σας, λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ υποβάλω ὑμῖν λεπτομερῆ ἔκθεσιν τῆς καλλιεργείας τοῦ χασίς.

Ἐκλογὴ καὶ προετοιμασία τοῦ ἐδάφους.

Τὸ χασίς σπεύρεται εἰς ὅλα τὰ ἐδάφη, κυρίως ἕμως προτιμητέα εἶναι τὰ πολὺ γόνιμα καὶ ὑγρά, πρὸ παντός δὲ τὰ ποταμίσχιστα. Πρέπει τὸ ἔδαφος νὰ εἶναι καλῶς καλλιεργημένον καὶ διὰ τοῦτο ὑφίσταται δύο ἢ τρεῖς ἀρώσεις ἀναλόγως τῆς συνεκτικότητος αὐτοῦ. Καὶ ἡ μὲν πρώτη γίνεται κατὰ τὸ φθινόπωρον, ἡ δὲ δευτέρα κατὰ τὸν Φεβρουάριον καὶ, ἐὰν ὁ καιρὸς δὲν τὸ ἐπιτρέπη, κατὰ τὰς ἀρχὰς Μαρτίου, ἡ δὲ τρίτη τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν πρόκειται νὰ σπαρῇ ὁ ἀγρός, δηλαδὴ καθ' ὅλον τὸν μῆνα Μάρτιον. Ὅταν ἕμως τὸ ἔδαφος εἶναι ἐλαφρὸν καὶ εὐθρυπτον, δυνατὸν νὰ γίνωσι δύο ἀρώσεις, ἡ μὲν μία κατὰ τὸν φθινόπωρον ἢ ἀρχὰς Φεβρουαρίου, ἡ δὲ δευτέρα κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς σποράς.

Ποσὸν σπόρου.

Τὸ ποσὸν τοῦ σπόρου, τὸ ὁποῖον ρίπτεται κατὰ στρέμμα, ποικίλλει ἀπὸ 1—1 $\frac{1}{2}$ ὀκ., ἀναλόγως τῆς ὑγρασίας καὶ τῆς παρασκευῆς τοῦ ἐδάφους, διότι, ἐὰν τὸ ἔδαφος εἶναι ὑγρὸν καὶ καλῶς καλλιεργημένον καὶ δὲν ὑπάρχωσι βῶλοι, ρίπτεται εἰς τὸ ἔδαφος μία ὀκᾶ σπόρου, ἐὰν δὲ ἵναι ἔπως δῆποτε ξηρὸν καὶ ἔχει μικροὺς βῶλους, τότε ρίπτεται 1 $\frac{1}{2}$ ὀκᾶ, ἐνίστε καὶ 2, διότι πολλοὶ σπόροι δὲν βλαστάνουσιν.

Τρόπος σποράς.

Τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν πρόκειται νὰ σπαρῆ τὸ χασίς, γίνεται τὸ τελευταῖον ὄργωμα, δηλαδὴ τὸ δεύτερον ἢ τὸ τρίτον, μετὰ δὲ τὸ ὄργωμα σπείρεται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ὁ σπόρος καὶ ἀμέσως σβαρνίζεται με ξυλίνην πλεκτὴν σδάρναν ἢ καὶ με σιτηρᾶν. Διὰ νὰ πέσῃ δὲ ὁ σπόρος κανονικᾶ, διαιροῦμεν τὸν ἀγρὸν εἰς μικρὰς σποργιάς, δηλαδὴ ἀνά 6 μέτρα ἢ 6 μεγάλα βήματα ἐκάστη κατὰ πλάτος, τὸ δὲ μῆκος εἶναι ἀδιάφορον. Τότε σπείρουμεν τὸν ἀνάλογον σπόρον εἰς ἐκάστην σποργίαν, βαδίζοντες ἐπ' αὐτῆς δύο φορές, ἢ, ὡς αἱ γεωργοὶ λέγουσιν, εἰς δύο χέργια. Ἡ γραμμὴ δέ, ἐπὶ τῆς ὁποίας πρέπει νὰ βαδίξῃ ὁ σπορευὸς κατὰ μῆκος νὰ εἶναι ἓνα μέτρον μέσα ἀπὸ τὸ ἄκρον τῆς σποργιάς, ἐκτός, ἐὰν φυσᾷ ἄνεμος τότε κανονίζεται ἀναλόγως τῆς δυνάμεως τοῦ ἀνέμου, οὕτως ὥστε ὁ σπόρος νὰ μὴ πίπτῃ ἔξω τῆς σποργιάς, καὶ τοῦτο ὅταν ὁ ἄνεμος φυσᾷ ἀπὸ τὰ πλάγια· ὅταν δὲ ὁ ἄνεμος ἔχῃ τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν με τὴν σποργίαν, τότε σπείρομεν καὶ τὰ δύο χέργια τοῦ σπόρου πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀνέμου.

Ὁ σπορευὸς πρὸς εὐκολίαν πρέπει νὰ ἔχῃ ἐμπροσθέλαν (ποδιάν), ἐντὸς τῆς ὁποίας θέτει τὸν σπόρον. Ἀρχόμενος δὲ τῆς σποράς λαμβάνει σπόρον εἰς τὴν φούχيان του καὶ βαδίζων ἐπὶ τῆς ὀρισθείσης γραμμῆς ἐκκενώνει αὐτὴν εἰς 4—5 βήματα τινάσων τὴν χεῖράν του δύο φορές εἰς ἕκαστον βῆμα κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ὁ σπόρος πίπτων νὰ διαγράψῃ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τόξα τὸ ἐν ἐμπρὸς πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ τὸ ἄλλο ἐμπρὸς πρὸς τὰ ἀριστερά.

Διὰ νὰ βλαστήσῃ δὲ ὁ σπόρος τοῦ χασίς, ἔχει ἀνάγκην ἀρκετῆς ὑγρασίας καὶ θερμοκρασίας. Ἀποφεύγομεν τὴν σποράν, ὅταν ὁ καιρὸς εἶναι βροχερός, διότι μετὰ τὴν βροχὴν σχηματίζεται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἀγροῦ κρούστα καὶ ἐμποδίζει τὴν βλάστησιν· ἐὰν δὲ τοῦτο ποτὲ συμβῇ, σβαρνίζεται ὁ ἀγρὸς με σδάρναν ὀδοντωτὴν.

Σφάλισμα καὶ ἀραίωμα.

Ὅταν τὸ χασίς ἀναπτυχθῇ 10—20 ἑκατοστὰ τοῦ μέτρου, ἔχει ἀνάγ-

κην σκαλίσματος έλαφροῦ. Κατὰ τὸ σκάλισμα τοῦτο κόπτονται τὰ πυκνὰ φυτὰ κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε τὰ έναπομείναντα ν' ἀπέχωνιν ἀλλήλων 15—20 ἑκτ. Μετὰ παρέλευσιν ἑνὸς μηνὸς καὶ πλεόν ἀπὸ τοῦ σκαλίσματος ἀρχίζουσι ν' ἀνθίζωσι τὰ ἄρρενα φυτὰ, τὰ ὁποῖα πρὸ τῆς ἀνθήσεως οὐδὲν διακριτικὸν σημεῖον φέρουσιν ἀπὸ τὰ θήλεα, φέρουσι δὲ πλῆθος μικρῶν λευκῶν ἀνθῶν, ἀπὸ τὰ ὁποῖα πίπτει ἄφθονος κιτρίνη γῦρις, ὅλα δὲ αὐτὰ ἐκρίζονται, διότι πλὴν τῆς γονιμοποιήσεως οὐδὲνα ἄλλον σκοπὸν ἔχουσι καὶ ἐξαντλοῦσι πολὺ τὸ ἔδαφος, ἐλάχιστα δὲ ἄρρενα φυτὰ εἶναι ἀρκετὰ πρὸς γονιμοποίησιν ὁλοκληρωρῶν ἐκτάσεων καὶ εἰς μακρινὴν ἀπόστασιν.

Τὸ χασὶς ἀναπτύσσεται ἀναλόγως τῆς γονιμότητος τοῦ ἐδάφους καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὰ ἄγωνα ἐδάφη δὲν ὑπερβαίνει τὰ 40—50 ἑκαστ., εἰς τὰ γόνιμα περὶ τὸ 1 μέτρον, καὶ εἰς τὰ πολὺ γόνιμα περὶ τὰ δύο μέτρα.

Ὅταν δὲ παύσῃ ν' ἀναπτύσσεται, εἰς τὴν μασχάλην τῶν φύλλων ἐκάστου φυτοῦ ἀναπτύσσονται μικρὰ κλωνάρια φέροντα πυκνότατον φύλλωμα καὶ πολλοὺς σπόρους ἕκαστον ἐντὸς καλύμματος.

Ἐθρίμανσις.

Τοῦ χασὶς ἀπὸ τὴν 15ῃν Αὐγούστου μέχρι τῆς 10ῆς Ἰουλίου τὸ πρῶτον φύλλωμα, τὸ ὁποῖον φέρει κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὸ ὁποῖον εἶναι πολὺ μεγαλείτερον τοῦ δευτέρου, ἀρχίζει νὰ κιτρινίξῃ καὶ νὰ πίπτῃ, τὸ στέλεχος τοῦ φυτοῦ ἀπὸ πράσινον νὰ μεταβάλληται εἰς κιτρινωπὸν, τὰ καλύμματα τῶν σπόρων ξηραίνονται, μερικὰ δὲ ἀνοίγουσι καὶ ὁ σπόρος πίπτει, τότε τὰ φυτὰ ἔχουσιν ὠριμάζει καὶ πρέπει νὰ θερίζωνται. Ὁ θερισμὸς κυρίως γίνεται μὲ δρέπανα καὶ κλαδευτήρια.

Ἀποξήρανσις.

Μετὰ τὸν θερισμὸν τὸ χασὶς ἀπλώνεται εἰς κατάλληλα μέρη πρὸς ἀποξήρανσιν. Καταλληλότερα δὲ μέρη πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εἶναι (1ον) τὰ ἀκαλλιέργητα μέρη, εἰς τὰ ὁποῖα εἶναι πυκνὰ αὐτοφυῆ χόρτα, ὥστε τὰ φυτὰ καὶ κυρίως τὸ φύλλωμα αὐτῶν νὰ μὴ ἔρχηται εἰς ἐπαφήν μὲ τὸ χῶμα, διότι πολὺ βλάπτει τὴν ποιότητα τοῦ προϊόντος· (2ον) οἱ πυκνοὶ καὶ χαμηλοὶ θάμνοι· (3ον) οἱ πετρώδεις λόφοι καὶ πρόποδες

ἄρουρας: 4ον) ἐὰν κανὲν ἐκ τῶν ἀνωτέρω καταλλήλων μερῶν δὲν ὑπάρχη πλησίον τοῦ ἀγροῦ, τότε δένομεν τὰ φυτὰ εἰς μικρὰ δέματα καὶ στήνομεν αὐτὰ πυραμιδοειδῶς ἐντὸς τοῦ ἀγροῦ ἢ ἀλλαχοῦ. Ἄφου μείνη ἐκτεθειμένον εἰς τὸν ἥλιον 5 — 7 ἡμέρας, δοκιμάζομεν αὐτὸ ἐὰν ἐξηράνθη τελείως: ἂν τὸ στέλεχος τοῦ φυτοῦ σπάσῃ καὶ δὲν λυγίζῃ, τότε δένεται εἰς δεμάτια περι τὰς 8—10 ὀκάδας ἕκαστον. Ἡ ἐργασία αὕτη γίνεται κατὰ τὰς πρωϊνάς ὥρας καὶ ὁροσεράς, δὲν πρέπει ὅμως ἢ ὁροσιὰ νὰ εἶναι ὑπερβολικὴ, διότι τοποθετούμενον εἰς τὴν ἀποθήκην σήπεται. Τοποθετεῖται δ' ἐντὸς ἀποθήκης πατωμένης ἢ πλακαστρωμένης καὶ ὄχι ὑγρᾶς, σιτιβάξεται δὲ καλῶς, καθ' ὃν τρόπον καὶ ὁ σπός.

Ἐποχωρισμὸς τοῦ φύλλου ἐκ τοῦ στελέχους.

Τὸν χειμῶνα δέ, ὁπότε ἔχει τελειώσει καὶ ἡ σπορὰ τῶν δημητριακῶν, γίνεται ὁ ἐποχωρισμὸς τοῦ φύλλου ἐκ τοῦ στελέχους. Ἡ ἐργασία δ' αὕτη γίνεται διὰ σουριάδων, κόπτουσι δηλ. δι' αὐτῶν εἰς ἐργάται ἐκ τοῦ στελέχους τοῦ φυτοῦ τοὺς μικροὺς κλώνους τοὺς φέροντας τὸ πυκνὸν φύλλωμα καὶ τοὺς σπόρους, τότε τὸ προῖον ὀνομάζεται φύλλον χασίς καὶ πωλεῖται παρὰ τῶν καλλιεργητῶν εἰς τοὺς ἐμπόρους, οἱ ὁποῖοι συνεχίζουσι τὴν ἐργασίαν ἐποχωρίζοντες τὴν κόνιν ἀπὸ τοῦ φύλλου καὶ τὸν σπόρον.

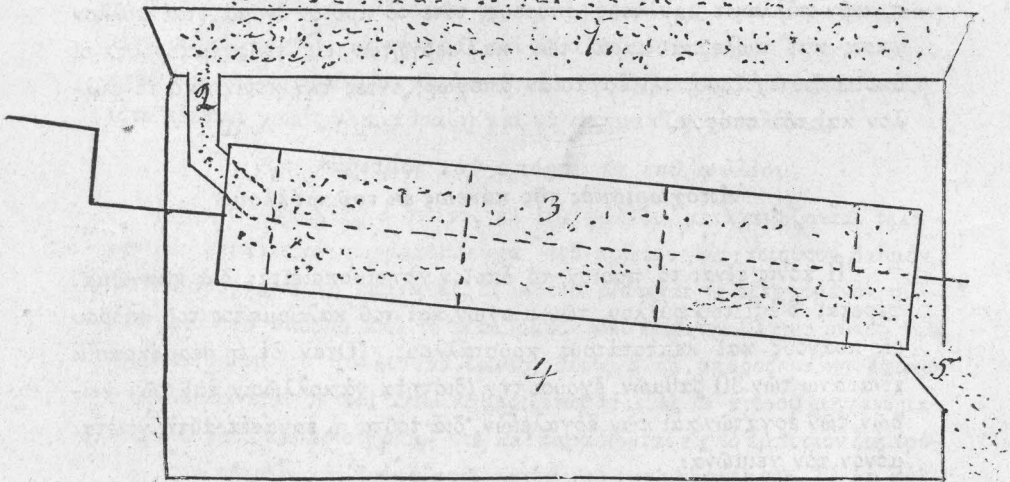
Ἐποχωρισμὸς τῆς κόνεως ἐκ τοῦ φύλλου.

Ἡ κόνις εἶναι τὸ προῖον, τὸ ὁποῖον χρησιμοποιεῖται διὰ κάπνισμα, φέρεται δ' ἐπὶ τοῦ φύλλου, τῶν μίσχων καὶ τοῦ καλύμματος τοῦ σπόρου εἰς πυκνοὺς καὶ λεπτοτάτους κρυστάλλους. Ὅταν δὲ ἡ θερμοκρασία εἶναι ἄνω τῶν 30 βαθμῶν, ἔχουσι τὴν ἰδιότητα νὰ κολλῶσιν ἐπὶ τῶν χειρῶν τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν ἐργαλείων, διὰ τοῦτο ἡ ἐργασία αὕτη γίνεται μόνον τὸν χειμῶνα.

Διὰ ν' ἐποχωρισθῇ ἡ κόνις ἀπὸ τοῦ φύλλου, τρίβομεν αὐτὸ διὰ τῶν χειρῶν μὲ ἀρκετὴν δύναμιν ἐπὶ πυκνοῦ συρματοπλέγματος, τοῦ ὁποῖου αἱ ὀπαὶ εἶναι τετράγωνοι, περι τὰ 4 χιλιοστὰ τοῦ μέτρου ἕκαστη, ἔχει

δὲ τοποθετηθῆ καλῶς τεταμένον ἐπὶ ὀρθογωνίου πλασίου ἀρκετὰ στερεοῦ ἔχοντος μῆκος 2 μετ. καὶ πλάτος ἑνός, φέρει δὲ τέσσαρας πόδας καὶ ὕψος τραπέζης. Ἐν ἔργαλειον δὲ αὐτὸ ὀνομάζεται *τελάρου*. Αἱ πλευραὶ δὲ αὐτοῦ φράσσονται ἔξω κάτω μὲ πανὶ καλῶς, ὥστε τὸ τριβόμενον φύλλον πίπτει κάτωθεν τοῦ συρματοπλέγματος νὰ μὴ σκορπίζηται καὶ πατᾶται ὑπὸ τῶν ἐργατριῶν. Ἐκκτέρωθεν δὲ τῶν δύο μεγαλειτέρων πλευρῶν τοῦ τελάρου ἴστανται ἀνὰ τέσσαρες ἐργάτριαι, αἱ ὁποῖαι ῥίπτουσιν ἐπ' αὐτοῦ τὸ φύλλον ἀνὰ 8—10 ὀκάδας καὶ τρίβουσιν αὐτὸ διὰ τῶν χειρῶν μέχρις αὐτοῦ τοῦ σημείου, ὥστε τὸ τριβόμενον φύλλον καὶ ὁ σπόρος νὰ διέλθωσι τοῦ συρματοπλέγματος, ἐπ' αὐτοῦ δὲ μένουσι τὰ στελέχη τῶν μικρῶν κλάδων τῶν φερόντων τὸ φύλλον, τὰ ὁποῖα ἀπορρίπτονται ὡς ἄχρηστα.

Διὰ τῆς ἄνω ἐργασίας οἱ κρύσταλλοι οἱ εὐρισκόμενοι ἐπὶ τοῦ φύλλου καὶ τῶν καλυμμάτων τοῦ σπόρου οἱ ἀποτελοῦντες τὴν κόνιν χάσις ἀποσπῶνται αὐτῶν. Διὰ ν' ἀποχωρισθῆ δὲ ἡ κόνις ἀπὸ τοῦ φύλλον καὶ τὸν σπόρον, μεταχειρίζονται ἕτερον ἔργαλειον ὀνομαζόμενον *Μπουράτο*, ὅπερ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἑν κιβώτιον ὕψους 1,30—1,40, μῆκ. 2 μέτ. καὶ πλάτ. 1 μέτ., φέρει δ' ἐντὸς αὐτοῦ κυλινδρικήν *κροίσαν* (3) κατὰ μῆκος τοποθετημένην μὲ μικρὰν κλίσιν πρὸς τὰ ἔμπρός, ὡς ἐν τῷ σχήματι (Σχ. 1) φαίνεται, ἐπάνω δὲ εἰς τὸ κιβώτιον αὐτὸ ἔχει τοποθετηθῆ

Σχ. 1

εἶδος σκάφης (1), ἡ ὁποία χρησιμοποιεῖται διὰ σκέπασμα, καὶ ἐντὸς αὐτῆς τοποθετεῖται τὸ τετριμμένον φύλλον, τὸ ὁποῖον λαμβάνομεν κάτωθεν τοῦ

τελάρου. Εἰς τὸν πυθμένα δὲ τῆς σκάφης πρὸς τὸ ὀπισθεν μέρος τῆς κυλινδρικής κρισάρας, ὑπάρχει ὀπή, εἰς τὴν ὁποίαν ἔχει ἐφαρμοσθῆ ὁ σωλὴν (2) ἐκ λευκσιδήρου 0,10 διαμέτρου μὲ ἐλαφρὰν γωνίαν καὶ τοποθετημένος κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ἡ ἐργάτρια ῥίπτουσα ὀλίγον κατ' ὀλίγον διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς τὸ φύλλον νὰ πίπτῃ τοῦτο ἐντὸς τοῦ κυλίνδρου, διὰ δὲ τῆς ἄλλης περιστρέφει ὄχι μὲ ταχύτητα τὴν κρισάραν. Τότε δὲ ἡ μὲν κόνις πίπτει ἐντὸς τοῦ κιβωτίου (Μπουράτου) (4), τὸ δὲ φύλλον καὶ σπόρος ἐξέρχονται ἐκ τοῦ ἔμπροσθεν τοῦ κυλίνδρου (5), καὶ ἡ μὲν κόνις παραλαμβάνεται ἀπὸ τὴν πλευρὰν τοῦ Μπουράτου, ἣτις ἔχει οὕτω πως κατασκευασθῆ ὥστε μέρος αὐτῆς ν' ἀνοίγῃ. Ἡ κόνις δὲ αὕτη κρισαρίζεται πάλιν μὲ λεπτοτέραν κρισάραν τῆς κυλινδρικής, διὰ τῆς ὁποίας ἀποχωρίζεται ἀπὸ τὴν κόνιν τὸ τετριμμένον λεπτὸν φύλλον. Μετὰ ταῦτα γίνονται διάφορα κρισαρίσματα μὲ κρισάρας διαφόρου πυκνότητος, μέχρις ὅτου ἀραιρωθῶσιν ἀπ' αὐτῆς ὅλοι αἱ ξένοι οὐσίαι, ἥτοι λεπτὸν φύλλον, χῶμα, ἄμμος κ.τ.λ. καὶ δεθῆ ἢ κατάλληλος ποιότης διὰ τὸ ἐμπόριον. Τοῦτο δὲ δοκιμάζεται κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον· ῥίπτομεν ἐπὶ χαλκίνου δοχείου σχήματος πλατέλου τοῦ κατ' ὀλίγον κόνιν περὶ τὸ ἥμισυ τοῦ δραμίου καὶ θέτομεν αὐτὸ ἐπὶ τῆς φλογὸς καμινέτου ἥτις, ἐὰν μένει καλὴ, ἀρχίζει νὰ τήκηται καὶ ἀναδράζουσα σχηματίζει φουαλίδας καθὼς ἡ ῥητίνη ἢ στύψις καιόμεναι, ἐὰν δὲ ἡ ποιότης δὲν εἶναι καλὴ, τότε καίεται χωρὶς ν' ἀναδράζῃ καὶ νὰ σχηματίζῃ φουαλίδας.

Ἀποχωρισμὸς τοῦ σπόρου ἐκ τοῦ φύλλου.

Διὰ ν' ἀποχωρισθῆ ὁ σπόρος ἐκ τοῦ φύλλου, μεταχειρίζονται τελάρον μὲ λεπτοτέρον συρματόπλεγμα τοῦ πρώτου εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε ὁ σπόρος νὰ μὴ διέρχεται, δι' αὐτοῦ ῥίπτεται τὸ ἐξερχόμενον φύλλον μετὰ τοῦ σπόρου ἀπὸ τὸ Μπουράτον καὶ τρίβεται μέχρις αὐτοῦ τοῦ σημείου, ὥστε τὸ φύλλον νὰ διέλθῃ ὅλον, ὁ δὲ σπόρος μείνῃ ἐπάνω παραλαμβάνεται δὲ καὶ οὕτω καθαρίζεται τελείως δι' ἑτέρου μηχανήματος, εἶδος σιτοκαθαριστηρίου, ὅτε καὶ παραδίδεται εἰς τὸ ἐμπόριον διὰ τροφήν τῶν πτηνῶν καὶ ὀνομάζεται καναβουρι (χαισιόσπορος). Τὸ δὲ φύλλον περνοῦν καὶ ἐκ δευτέρου ἀπὸ τὸ Μπουράτον καὶ βγάζουσιν ἄλλην κόνιν δευτέρας ποιότητος ἢ ὁποία ὑφίσταται τὴν αὐτὴν κατεργασίαν τῆς πρώτης, τὸ δὲ καὶ διὰ δευτέραν φοράν κατεργασθὲν φύλλον ῥίπτεται

έξω και, αφού ύποστη τὰς βροχὰς τοῦ χειμῶνος, σήπεται και χρησιμο-
ποιεῖται ὡς λίπασμα τῶν ἀγρῶν.

Ἀπόδοσις ἐπὶ ἑκατὸν ὀκάδων φύλλου κόνεως και σπόρου.

Ἀπὸ 100 ὀκάδας φύλλου δυνατὸν νὰ παραχθῶσι 4-6 ὀκάδες κό-
νεως, ἣτις ποικίλει ἀναλόγως τῶν καιρικῶν μεταβολῶν, διότι, ἐὰν μὲν
ὁ καιρὸς εἶναι ὑγρὸς και θερμὸς, ἡ ἀπόδοσις εἶναι καλή, διότι τὸ φυτὸν
ἔχει τὴν ιδιότητα νὰ ἐκρέη περισσοτέρην ὕλην πρὸς σχηματισμὸν τῶν
κρυστάλλων, ἐὰν δὲ εἶναι ξηρὸς και πνεύση λίθας, τότε εἶναι ὀλιγω-
τέρα Ἡ ἀπόδοσις τοῦ σπόρου εἶναι 30-40 ὀκάδες ἐπὶ 100 ὀκάδ. φύλλου.

Ἡ ἀπόδοσις ὅμως τῶν ἄνω προϊόντων παρατηρεῖται μέχρι σήμερον
μόνον εἰς τὸ χασί: τὸ παραγόμενον ἐν τῇ λεκανοπεδίῳ τῆς Μαντινείας.
Ἐπὶ τριετίαν ἔσπειρα ἐγὼ ὁ ἴδιος διὰ δοκιμὴν εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ἐρι-
μιονίδος και ἡ ἀπόδοσις ἦτο, εἰς μὲν κόνιν 1 $\frac{1}{2}$ % και ὄχι καλῆς
ποιότητος, ὁ δὲ σπόρος 25-30 %. Τὸ ἄνω δὲ παρατηρήθη και εἰς τὸ
χωρίον Καζακλὰρ τῆς Θεσσαλίας σπαρὲν ἐπὶ δύο ἔτη, και τὸ μὲν πρῶ-
τον εἶχεν ἀπόδοσιν 2 ἐπὶ τῶν % εἰς κόνιν και 25 % εἰς σπόρον,
τὸ δεύτερον 0 % εἰς κόνιν, 20 % εἰς σπόρον, διότι προσεδιλήθη ἀπὸ
λίθων.

Ἀπόδοσις φύλλου κατὰ στρέμμα.

Ἡ ἀπόδοσις φύλλου κατὰ στρέμμα ποικίλλει ἀπὸ 30 ὀκάδ. μέχρι
200 ἀναλόγως τῆς γονιμότητος τοῦ ἐδάφους, διὰ τοῦτο τὸ χασί: σπεί-
ρεται εἰς γόνιμα ἐδάφη, κυρίως εἰς ποταμόχωστα και ὑγρά, τῶν ὁποίων
συνήθως ὁ μέσος ὅρος παραγωγῆς εἶναι 100-150 ὀκάδες φύλλου κατὰ
στρέμμα.

Τιμαὶ τελευταίων ἐτῶν.

Ἡ τιμὴ τοῦ φύλλου κατὰ τὴν τελευταίαν πενταετίαν ἦτο ἀπὸ 70
λεπ. ἕως 1 ὄρ. κατ' ὀκάν, ἐφέτος δὲ ἦτο 80-85 λεπ., ἡ τιμὴ, δὲ τῆς
κόνεως 18-25 ὄραχ. κατ' ὀκάν ἐφέτος δὲ εἶναι περὶ τὰς 20 ὄρ. τοῦ δὲ
σπόρου 25 30 λεπ. κατ' ὀκάν.

Ἔξοδα καλλιέργειας καὶ καθαρὸν κέρδος κατὰ στρέμμα.

Εἶδος δαπάνης	ἡμερομισθίων	Τιμὴ ἡμερομισθίων	Ὀλικὸν ποσὸν
διὰ τρεῖς ἀρώσεις	1	7.50	7.50
διὰ σκάλισμα	2	2	4
δι' ἀραίωμα	1	1.50	1.50
διὰ θερισμὸν	1	2	2
δι' ἄπλωμα καὶ συλλογὴν	1	1,50	1.50
δι' ἀποχωρισμὸν τοῦ φύλλου ἀπὸ τὸ ξύλον	4	1	4
διαφόρον			8
			<hr/> 28.50

Μέσος ὅρος παραγωγῆς δαμάων φύλλου κατὰ στρέμμα εἶναι:

120 πρὸς 80 λεπ. ἔραχ. 96

ἔξοδα καλλιέργειας » 28.50

καθαρὸν κέρδος κατὰ στρέμμα » 65.50

Ποσὸν παραγωγῆς καθ' ὅλον τὸν νομὸν Ἀρκαδίας.

Ἡ παραγωγὴ καθ' ὅλον τὸν νομὸν Ἀρκαδίας εἰς φύλλον χασίς ἀνέρχεται εἰς ἓν καὶ ἥμισυ ἑκατομμύριον (1.500000) δαμάων, ἢ δὲ κόνις περὶ τὰς 60-70 χιλ. δαμάων, τοῦ δὲ σπόρου ἀπὸ 500-600 χιλ. δαμάων.

Στέλεχος χασίς.

Τὸ στέλεχος τοῦ χασίς εἶναι ὅμοιον μὲ τὸ τοῦ καννάθεως, ἔχει κλωστικὴν ἰδιότητα. Οἱ χωρικοὶ κατεργαζόμενοι προχείρως κατασκευάζουσι χονδρὸς σάκκους πρὸς μεταφορὰν διαφόρων προϊόντων των καὶ τάπητας πρὸς χρῆσιν των.

Ἐν Τριπόλει τῇ 13 Μαρτίου 1914

Ι. Θ. ΜΠΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Βοηθὸς Νομογεωπόνου Ἀρκαδίας.